

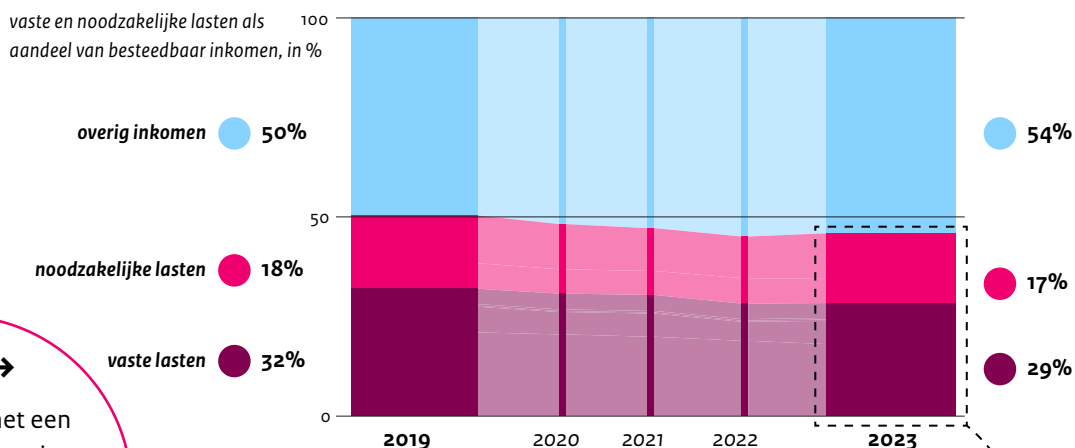
Vaste en noodzakelijke lasten van middeninkomens

De vaste en noodzakelijke lasten van huishoudens met een middeninkomen zijn gestegen tussen 2019 en 2023. De inkomens van deze huishoudens zijn echter harder gestegen. Dit houdt in dat middeninkomens een steeds kleiner deel van hun inkomen uitgeven aan dergelijke lasten.

Woonlasten vormen de grootste last voor huishoudens. Het type woning (huur of koop) is erg bepalend voor de hoogte van de woonlasten. Huurders geven gemiddeld 15%-punt meer van hun inkomen uit aan hun lasten.

Vaste lasten van middeninkomens

Mensen met middeninkomens (een besteedbaar inkomen van €21.000 tot €70.000 per jaar) gaven in 2023 een kleiner deel van hun inkomen uit aan vaste en noodzakelijke lasten dan in 2019. De daling komt doordat hun inkomens meer zijn gestegen dan hun lasten

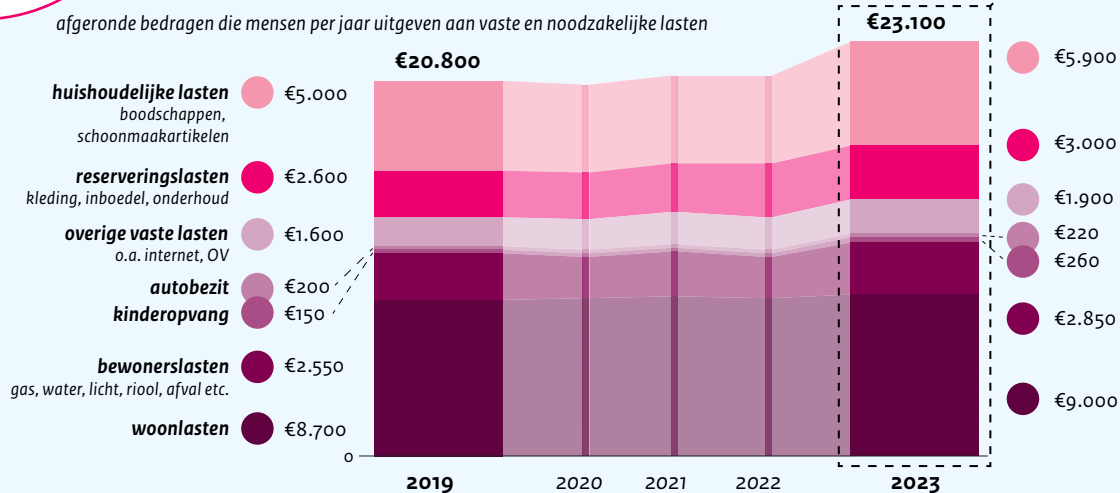

Nee →

Zijn mensen met een middeninkomen in Nederland meer van hun inkomen kwijt aan vaste en noodzakelijke lasten?

Ja →

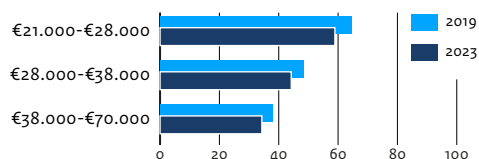
Het bedrag in euro's dat mensen met middeninkomens uitgeven aan vaste en noodzakelijke lasten is gestegen, onder andere door inflatie

Vier van de vijf huishoudens in Nederland heeft een **middeninkomen**: een besteedbaar inkomen van €21.000 tot €70.000 per jaar

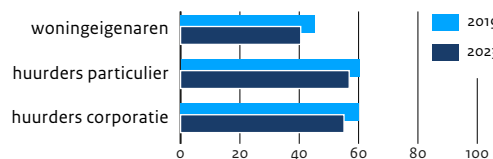
Per saldo houden huishoudens meer euro's over dan in 2019. Dit geldt voor alle middeninkomens

aandeel vaste + noodzakelijke lasten per inkomensgroep, in %

Huurders geven gemiddeld meer uit aan vaste lasten dan woningeigenaren. Eigenaren hebben vaker hogere inkomens

aandeel vaste + noodzakelijke lasten naar type bewoner, in % besteedbaar inkomen

Samenvatting

De laatste jaren is er veel aandacht voor de lasten van middeninkomens in Nederland. Dat is niet verrassend, gezien de forse prijsstijgingen in 2022 en 2023. Er leven zorgen of middeninkomens hun lasten nog kunnen dragen. In dit rapport gaan we in op deze zorgen en onderzoeken we hoeveel inkomen huishoudens met een middeninkomen (van 21 dzd tot 70 dzd euro) uitgeven aan vaste en noodzakelijke lasten tussen 2019 en 2023. Vaste lasten zijn vaste uitgaven, zoals de huur en abonnementen. Noodzakelijke lasten zijn essentiële kosten, zoals uitgaven aan voedsel en kleding.

De vaste en noodzakelijke lasten zijn gestegen, maar de inkomens zijn harder gestegen. Daardoor daalde de gemiddelde lastenquote van 50% naar 46%. De lastenquote laat zien hoeveel inkomen huishoudens na aftrek van hun lasten overhouden. Huishoudens geven dus een kleiner deel van hun inkomen uit aan lasten. In 2019 gaf een gemiddeld huishouden met een middeninkomen 21 dzd euro uit aan vaste en noodzakelijke lasten. In 2023 was dit 23 dzd euro. De helft van deze stijging komt door hogere energie- en huishoudelijke lasten. Het besteedbaar inkomen over dezelfde periode met 10 dzd euro gestegen naar gemiddelde 55 dzd euro, onder meer door hogere lonen.

Woonlasten vormen het grootste deel van de lasten en zijn stabiel gebleven. In 2019 bestond ongeveer de helft van de vaste en noodzakelijke lasten uit de woonlasten, waar huur- of hypotheeklasten en andere woonlasten onder vallen. Deze lasten bleven de jaren erna gemiddeld stabiel, terwijl de inkomens toenamen. Daardoor daalden de woonlasten ten opzichte van het inkomen tussen 2019 en 2023 met 3%-punt. Deze woonquote verklaart driekwart van de totale daling van de lastenquote in deze periode.

Er zijn grote verschillen in lastenquote tussen huiseigenaren en huurders. Huiseigenaren besteden gemiddeld 42% van hun inkomen aan lasten. Huurders, zowel in de private als sociale sector, geven hieraan bijna 57% uit. Dit verschil komt deels doordat huiseigenaren gemiddeld meer verdienen. Huurders in een private woning hebben vergelijkbare lasten als huiseigenaren, maar een lager inkomen. Huishoudens in een sociale huurwoning hebben lagere lasten, maar ook lagere inkomens dan huiseigenaren.

Met name gepensioneerde huiseigenaren hebben lagere lastenquotes dan gepensioneerde huurders, zowel in de sociale als private sector. Dit verschil is groter voor gepensioneerde huishoudens dan voor jongere huishoudens. Jonge huurders in een sociale huurwoning hebben vaak lagere lastenquotes dan jonge huiseigenaren. Voor gepensioneerden is dit niet meer het geval.

De lastenquotes stegen nauwelijks in 2022 en 2023, ondanks de prijsstijgingen in deze jaren. Dit komt voornamelijk door hogere inkomens, maar ook door energiesteunmaatregelen. In 2022 ontvingen alle huishoudens in Nederland 380 euro ter compensatie voor de gestegen energiekosten. Daarbovenop waren er regelingen voor huishoudens rond het sociaal minimum. Wij hebben deze regelingen meegenomen in het berekenen van de energiekosten, waardoor de netto energiekosten lager uitvallen.

1 Inleiding

Een deel van de Nederlandse huishoudens heeft moeite met het opvangen van onverwacht grote uitgaven. Zo heeft in 2021 een op de acht huishoudens onvoldoende liquide buffers om financiële schokken op te vangen (Ciurila et al., 2024). Deze huishoudens geven aan dat ze vaker moeite hebben om hun uitgaven te beheersen. In een enquêtestudie van Deloitte (2024) geeft zelfs meer dan de helft van de huishoudens aan onvoldoende financiële buffers te hebben om inkomensschokken op te vangen. Daarnaast zegt de Nationale Monitor Geldzorgen (2024) dat ruim een kwart van de Nederlanders een onverwacht grote uitgave van ongeveer een maandsalaris niet kan betalen zonder geld te lenen.

De hoogte van de vaste en noodzakelijke lasten van huishoudens kan helpen verklaren waarom ze moeilijk onvoorziene uitgaven kunnen opvangen. Vaste en noodzakelijke lasten zijn uitgaven waar huishoudens aan vastzitten, zoals woonlasten of uitgaven voor het dagelijks leven, zoals voedsel. Vaste lasten zijn moeilijk aan te passen (Chetty & Szeidl, 2016). Noodzakelijke lasten kunnen niet of beperkt aangepast worden, omdat ze nodig zijn voor levensonderhoud. Dit betekent dat huishoudens die een groot deel van hun inkomen besteden aan deze lasten minder gemakkelijk schokken kunnen opvangen. Wanneer zij te maken krijgen met extra kosten of met een inkomstendaling, dan zullen zij hun consumptie moeten aanpassen. Als de lasten te hoog zijn, dan kunnen huishoudens hun consumptie niet meer aanpassen en ontstaan er financiële problemen.

Er is veel aandacht voor middeninkomens in het publieke debat, maar er is nog weinig onderzoek over. De afgelopen jaren is er veel aandacht voor de lasten van middeninkomens in de media en in de politiek.¹ In dezelfde periode zijn er slechts drie wetenschappelijke studies uitgekomen over de financiën van middeninkomens. Balestra en Oehler (2023) kijken naar hoeveel inkomen huishoudens kwijt zijn aan vaste en noodzakelijke lasten. Voor Nederlandse huishoudens in het laagste inkomenskwintiel gaat het om ongeveer 80% van hun inkomen. Voor het hoogste kwintiel is dat 30%. Dit is relatief hoog in vergelijking met andere landen. Een ander onderzoek kijkt naar wie de middenklasse in Nederland is en hoe deze verandert over de tijd (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2017). Mede door herverdeling is het besteedbaar inkomen van deze groep niet verslechterd.² Toch geven huishoudens in 2015 een groter deel van hun inkomen uit aan vaste lasten dan in 2012. Een recent onderzoek maakt gebruik van de data van 340 dzd klanten van ABN AMRO om de vaste lasten van Nederlandse huishoudens in kaart te brengen (Phlippen et al., 2025). Hieruit blijkt dat huishoudens in 2024 relatief minder inkomen kwijt zijn aan vaste lasten dan in 2017. Een gemiddeld huishouden met inkomen uit arbeid geeft in 2024 41% van het inkomen uit aan vaste lasten. Daarnaast laat het onderzoek zien dat steunmaatregelen geholpen hebben met het verlagen van de energielasten, waardoor de vaste lasten slechts beperkt zijn gestegen.

De beschikbare onderzoeken naar middeninkomens kennen echter hun beperkingen. Zo zijn de onderzoeken van Balestra en Oehler (2023) en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017) gebaseerd op enquêtedata waarin mensen zelf hun inkomsten en uitgaven aangeven. Ook missen deze studies werkelijke gegevens over woonlasten en ze beschikken maar over data tot en met 2015. Phlippen et al. (2025) gebruiken weliswaar recentere data en baseren hun onderzoek op betaalgegevens, maar toch missen zij informatie over de noodzakelijke lasten en over verschillende categorieën van vaste lasten. Daarnaast beschikken zij over de informatie van een relatief kleine groep huishoudens.

¹ Zie bijvoorbeeld Het Parool (2019), NOS Nieuws (2022) en BNNVARA (2023) en de moties van Van Dijk ((Kamerstukken II, 35200 XV, nr. 13, 2019) en Klaver c.s. (Kamerstukken II, 36600 XV, nr. 94, 2025).

² Met herverdeling bedoelen we uitkeringen, belastingen en sociale premies die ervoor zorgen dat besteedbaar inkomens gelijkjer verdeeld zijn onder huishoudens.

In deze studie onderzoeken we hoe vaste en noodzakelijke lasten van middeninkomens zich verhouden tot hun inkomen. We maken als eerste studie gebruik van administratieve gegevens tussen 2019 en 2023 om vaste en noodzakelijke lasten van alle middeninkomens in Nederland in kaart te brengen. Zo hebben we zicht op wat huishoudens daadwerkelijk uitgeven en hoeven we ons niet te beroepen op enquêtes. Daarnaast kijken we naar een recentere periode: 2019 tot en met 2023. Hiermee omvat onze analyse ook de energiecrisis en de periode van hoge inflatie. Onze data zijn ook gedetailleerder dan de genoemde studies. We verdelen namelijk de lasten over een aantal categorieën: woonlasten (hypotheek of huur) en bewonerskosten (nutsvoorzieningen en gemeentelijke lasten), kosten voor kinderopvang en autobezit, reserverings- en huishoudelijke uitgaven en overige vaste lasten. Vervolgens kijken we welk deel van het inkomen huishoudens kwijt zijn aan deze lasten en kijken we naar de kenmerken van de huishoudens met hoge en lage lastenquotes.

Deze studie is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 bespreken we de data die we gebruiken in deze studie. In hoofdstuk 3 presenteren we de resultaten van ons onderzoek. We geven eerst een overzicht van de vaste en noodzakelijke lasten en de categorieën die hieronder vallen. Vervolgens gaan we in op de huishoudens met een hoge en lage lastenquote.

2 Data en methode

In dit onderzoek zijn vaste lasten gedefinieerd als financiële posten waarvoor standaard een bedrag wordt afgeschreven van de betaalrekening of waarbij een opzegtermijn is. Onder vaste lasten verstaan we uitgaven aan huur en hypotheek, energie, water, lokale lasten en kinderopvang. Deze posten komen overeen met de posten die het Nibud definieert als vaste lasten in zijn budgethandboeken. We gebruiken verschillende microdatabestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om de uitgaven aan deze posten te berekenen, namelijk de Woonbase, RDW-gegevens, inkomens- en vermogensbestanden en gegevens over kinderopvangtoeslag. Uit de inkomens- en vermogensbestanden halen we belangrijke huishoudeigenschappen die we in de analyse gebruiken, zoals het vermogen, de leeftijd van de hoofdkostwinnaar en de belangrijkste inkomensbron. Een overzicht van de gebruikte bronbestanden staat in bijlage A.

We observeren de volgende vaste lasten: woonlasten, bewonerskosten, kosten voor kinderopvang en motorrijtuigenbelasting. Vooral woonlasten (met name kosten voor hypotheek en huur) vormen in Nederland een groot onderdeel van de bestedingen van huishoudens. In 2022 was het aandeel woonlasten in het besteedbaar inkomen 22,6%, terwijl het Europese gemiddelde rond de 18% lag (Ciurila & Luginbuhl, 2023). Boven op de woonlasten komen de bewonerskosten. Dit zijn kosten voor water en energie, maar ook gemeentelijke lasten. Gezinnen met kleine kinderen hebben mogelijk te maken met kosten voor kinderopvang. In deze studie nemen we de nettokosten van kinderopvangtoeslag mee. Dit zijn de werkelijke kosten minus toeslagen en kindgebonden budget. Ook bezitten veel huishoudens een auto. Voor een deel van deze huishoudens leidt dit bezit tot hoge lasten (Van Ruijven & Loumeau, 2025). We observeren niet de totale kosten van autobezit, maar wel de uitgaven aan motorrijtuigbelasting.

We baseren de overige vaste lasten op basis van de Nibud-budgethandboeken. Dit zijn lasten als abonnementskosten, verzekeringen en uitgaven aan vervoer. De Nibud-budgethandboeken bevatten minimumbegrotingen voor huishoudens met verschillende samenstellingen. Dit zijn de minimumuitgaven die het Nibud nodig acht om rond te kunnen komen in de maatschappij. De werkelijke uitgaven aan deze posten zullen voor veel huishoudens mogelijk hoger liggen. We koppelen de Nibud-minimumbegrotingen aan de CBS-microdata op basis van de huishoudenssamenstelling. Huishoudens waarvan de hoofdkostwinnaar de AOW-leeftijd heeft bereikt en die geen kinderen hebben koppelen we aan de minimumbegroting met inkomstenbron AOW. Alle andere huishoudens koppelen we aan de minimumbegroting met bijstandsinkomen. De gezinssamenstelling is de belangrijkste factor voor het opstellen van de kosten, omdat het om minimumbegrotingen gaat. Het inkomensniveau maakt hiervoor niet uit. Als een huishouden meer dan twee volwassenen en/of meer dan drie kinderen heeft dan hogen we de uitgaven naar rato op.

Naast de vaste lasten heeft een huishouden ook noodzakelijke lasten. We verdelen deze lasten over twee posten: huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven. Huishoudelijke uitgaven zijn bijvoorbeeld uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en schoonmaakartikelen. Reserveringsuitgaven omvatten onregelmatige uitgaven, zoals uitgaven aan onderhoud van de woning en kleding. Ook deze uitgaven imputeren we op basis van de minimumbegroting van het Nibud. Deze hogen we voor grote gezinnen op dezelfde manier op als de overige vaste lasten. In tabel 2.1 staat een volledig overzicht van de vaste en noodzakelijke lasten en de bronbestanden die we gebruiken.

Tabel 2.1 Vaste en noodzakelijke lasten en de bron van de gebruikte data

Lasten	Bron
<i>Vaste lasten</i>	
Woonlasten	CBS, Woonbase
Bewonerskosten	CBS, Woonbase
Kinderopvangkosten	CBS, Regeling Kinderopvangtoeslag
Motorrijtuigenbelasting	CBS, RDW
Overige vaste lasten	Nibud-minimumbegroting
<i>Noodzakelijke lasten</i>	
Huishoudelijke uitgaven	Nibud-minimumbegroting
Reserveringsuitgaven	Nibud-minimumbegroting

In deze studie kijken we naar twee quotes voor huishoudens: de lastenquote en de vastelastenquote. De lastenquote bestaat uit de totale uitgaven van een huishouden in een jaar aan vaste en noodzakelijke lasten gedeeld door het besteedbaar inkomen van het huishouden. Deze quote geeft een goed beeld van alle uitgaven die een huishouden niet of nauwelijks kan aanpassen op de korte termijn. Voor de vastelastenquote worden alleen de vaste lasten gedeeld door het besteedbaar inkomen. Deze quote helpt om onze uitkomsten te vergelijken met die van de budgetonderzoeken van het Nibud.

We volgen de definitie van het CBS voor het besteedbaar inkomen. Het CBS definieert het besteedbaar inkomen als inkomen uit arbeid, eigen onderneming en vermogen. Hierbij worden uitkeringen uit de inkomensverzekering en sociale voorzieningen en andere overdrachten opgeteld. Vervolgens worden de premie inkomensverzekering en ziektekostenverzekering, de inkomstenbelasting en betaalde alimentatie van het bedrag afgehaald. Zie bijlage B voor de precieze berekening. Het CBS rekent kinderopvangtoeslag en energietoeslag niet als inkomen.³ Deze trekken we van de relevante brutolasten af.

De focus van dit onderzoek ligt op huishoudens met een middeninkomen. In onze studie volgen wij de definitie van een WRR-studie uit 2017. Zij definiëren daarin de middeninkomens als huishoudens met een gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van het huishouden tussen 60 en 200% van de mediaan. Het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen van het huishouden is het totale besteedbare inkomen van het huishouden gecorrigeerd voor de grootte van het huishouden. In 2019 stond 60% van het mediane gestandaardiseerde inkomen gelijk aan ongeveer 17 dzd euro en 200% aan 57 dzd euro. In 2023 lagen deze grenzen op ruim 21 dzd en 70 dzd euro.

In onze studie is de groep huishoudens met een middeninkomen in 2023 83% van het totale aantal geobserveerde huishoudens. In het WRR-rapport (2017) was deze groep 80% van het totale aantal huishoudens. Per jaar vallen in onze steekproef ongeveer 840 dzd huishoudens onder de ondergrens en 360 dzd huishoudens boven de bovengrens. Verder kijken we alleen naar huishoudens die binnen een jaar niet veranderen van samenstelling. Zo voorkomen we wijzigingen van vaste lasten door een verandering van huishoudenssamenstelling in dat jaar.

³ Het CPB rekent bij berekening van koopkracht de kinderopvangtoeslag en energietoeslag wel als inkomen. In deze studie trekken we deze toeslagen van de relevante kosten af. Het Nibud trekt van het CBS besteedbaar inkomen ook de zorgverzekeringspremie en eigen risico af.

We filteren de meeste huishoudens in armoede uit de steekproef door ons te richten op de middeninkomens. De armoedegrens wordt berekend door het CBS (CBS et al., 2024). Het CBS berekent deze grens met behulp van de minimumbegrotingen van het Nibud en de werkelijke uitgaven aan woonlasten, zorgkosten en energie. Deze manier van berekenen is vergelijkbaar met onze aanpak. Vervolgens vergelijkt het CBS de lasten met het besteedbaar inkomen en vermogen. Als een huishouden onvoldoende inkomen heeft om de lasten te betalen en onvoldoende buffers, dan valt het onder de armoedegrens. De meeste huishoudens in armoede vallen automatisch buiten onze analyse, doordat wij de laagste inkomens uit onze steekproef halen. Immers, de kans dat huishoudens met lage inkomens onder de armoedegrens vallen is immers groter dan voor huishoudens met hoge inkomens. Toch kunnen we niet uitsluiten dat huishoudens in armoede in onze steekproef zitten, omdat de armoedegrens varieert op basis van huishoudenssamenstelling en werkelijke uitgaven.

Uit eerder onderzoek blijkt dat ook huishoudens boven de armoedegrens financieel kwetsbaar zijn. Dit heeft het Centraal Planbureau (CPB) geschat aan de hand van een stresstest (Schulenberg & Vlekke, 2022).⁴ Deze stresstest kijkt in hoeverre huishoudens prijsstijgingen kunnen opvangen, waarbij er rekening gehouden wordt met vaste en noodzakelijke lasten. Een huishouden wordt gezien als kwetsbaar wanneer de vaste en noodzakelijke lasten hoger zijn dan het besteedbaar inkomen. Hoewel voornamelijk huishoudens met lage inkomens kwetsbaar zijn, is 6% van de huishoudens met 1x-1.5x modaal inkomen dat ook.

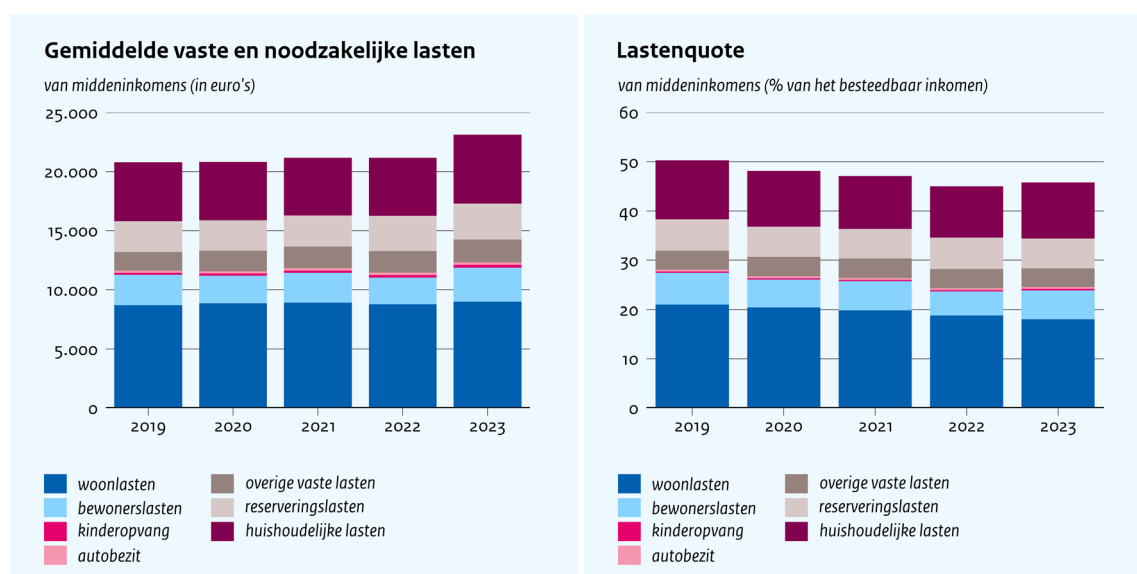
⁴ Deze stresstest is gebaseerd op een eerdere stresstest van het CPB en de Autoriteit Financiële Markten (Vlekke et al., 2020).

3 Resultaten

3.1 Lastenquote van middeninkomens licht gedaald

De hoogte van vaste en noodzakelijke lasten voor huishoudens met middeninkomens bleef tussen 2019 en 2022 gemiddeld stabiel. In 2019 had het gemiddelde huishouden net geen 21 dzd euro aan vaste en noodzakelijke lasten (figuur 3.1, links). In 2022 lag het lastenniveau ongeveer 2% hoger en kwam net boven de 21 dzd euro uit. Ongeveer twee derde van de lasten bestonden uit vaste lasten en een derde uit noodzakelijke lasten. De verhouding tussen vaste en noodzakelijke lasten bleef ook stabiel tussen 2019 en 2022.

Figuur 3.1 Vaste en noodzakelijke lasten blijven relatief stabiel, terwijl de inkomens toenemen

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

In 2023 was er echter een stijging van de vaste en noodzakelijke lasten. De toename van 2022 naar 2023 was gemiddeld zo'n 2 dzd euro. Dit komt vooral door hogere energiekosten als gevolg van de energiecrisis. We zien dit ook terug in de cijfers. De bewonerslasten, waaronder kosten voor gas en licht vallen, waren in 2023 namelijk fors hoger dan in 2019 (ongeveer 300 euro). Ook zien we een toename in huishoudelijke lasten. In 2023 waren deze lasten gemiddeld zo'n 900 euro hoger dan in 2019. Onder deze lasten vallen onder andere kosten voor eten en drinken. Beide zijn flink duurder geworden. Andere vaste en noodzakelijke lasten zijn niet of nauwelijks gestegen.

De gemiddelde lastenquote is licht gedaald tussen 2019 en 2023. De gemiddelde lastenquote is gedaald van 50% in 2019 naar 46% in 2023 (figuur 3.1, rechts). Deze daling werd grotendeels veroorzaakt door een stijging van het besteedbaar inkomen. Tussen 2019 en 2023 groeiden de besteedbare inkomens gemiddeld met ongeveer 23%, terwijl de lasten met 11% stegen. Opvallend is dat ondanks de energiecrisis de lastenquote in 2023 nauwelijks hoger was dan in 2022. Tegemoetkomingen als de energietoeslag en andere uitkeringen lijken hier een rol in te hebben gespeeld. De bewonerslasten zijn daarom tussen 2022 en 2023 slechts licht toegenomen. Zonder tegemoetkomingen voor stijgende energiekosten was de lastenquote harder gestegen.

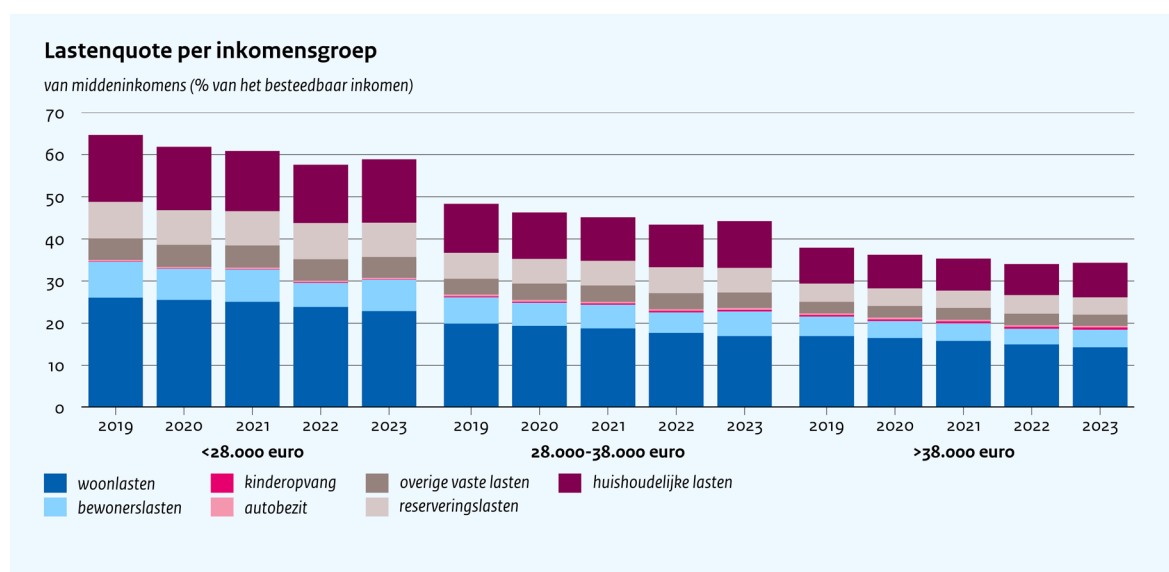
De gemiddelde vastelastenquote ligt tussen de 28% en 31% en valt daarmee de hele periode onder de grens die het Nibud hanteert wanneer vaste lasten zorgwekkend hoog zijn. Het Nibud (2019) ziet huishoudens die meer dan 60% van hun inkomen besteden aan vaste lasten als zorgwekkend. Huishoudens hebben namelijk voldoende inkomen nodig om naast hun vaste lasten ook reserverings- en huishoudelijke uitgaven te doen. Idealiter ziet het Nibud dat huishoudens minder dan 50% van hun inkomen kwijt zijn aan vaste lasten.

De grootste component van de totale lastenquote bestaat uit de kosten voor wonen. Huishoudens geven hier rond de 40% van de totale lastenquote aan uit. Onder de woonlasten vallen kosten voor huur of hypotheek, maar ook onroerendezaakbelasting. Als we de bewonerskosten hierbij optellen, komen we tot ongeveer de helft van de totale lastenquote. Uitgedrukt in percentages van het inkomen geven huishoudens een kwart van hun inkomen uit aan woonlasten. De reserverings- en huishoudelijke uitgaven vormen een andere grote component. Gezamenlijk beslaan deze noodzakelijke lasten ongeveer 20% van de lastenquote.

Huishoudens geven wel een steeds kleiner deel van hun inkomen uit aan wonen. In figuur 3.1 (links) zien we dat de woonlasten tussen 2019 en 2023 behoorlijk stabiel bleven: rond de 9 dzd euro gemiddeld. In diezelfde periode stegen de inkomens echter. Hierdoor daalde het percentage inkomen dat uitgegeven wordt aan huisvesting van 21% naar 18%. De daling van de woonquote neemt driekwart van de totale daling van de lastenquote voor zijn rekening. De overige daling van de lastenquote is verdeeld over verschillende posten. Reserverings- en huishoudelijke uitgaven zijn behoorlijk stabiel gebleven.

De dalende trend van de lastenquote geldt voor verschillende groepen huishoudens. We hebben de huishoudens ingedeeld in drie gelijke groepen op basis van hun besteedbaar inkomen. De eerste groep bevat de lage middeninkomens met een jaarinkomen onder de 28 dzd euro. De tweede groep zijn huishoudens met een inkomen tussen de 28 dzd en 38 dzd euro, en de derde groep zijn de hoge middeninkomens met een inkomen boven de 38 dzd euro. De lastenquote daalde tussen 2019 en 2023 voor alle drie de groepen (figuur 3.2). Dit komt hoofdzakelijk doordat inkomens harder zijn gestegen dan de lasten. De hoogste inkomensstijging (25%) heeft de groep huishoudens met meer dan 38 dzd euro inkomen. De lage middeninkomens hebben de laagste inkomensstijging met 20%. Met 22% zitten de huishoudens met een inkomen tussen de 28 dzd en 38 dzd euro hier tussenin.

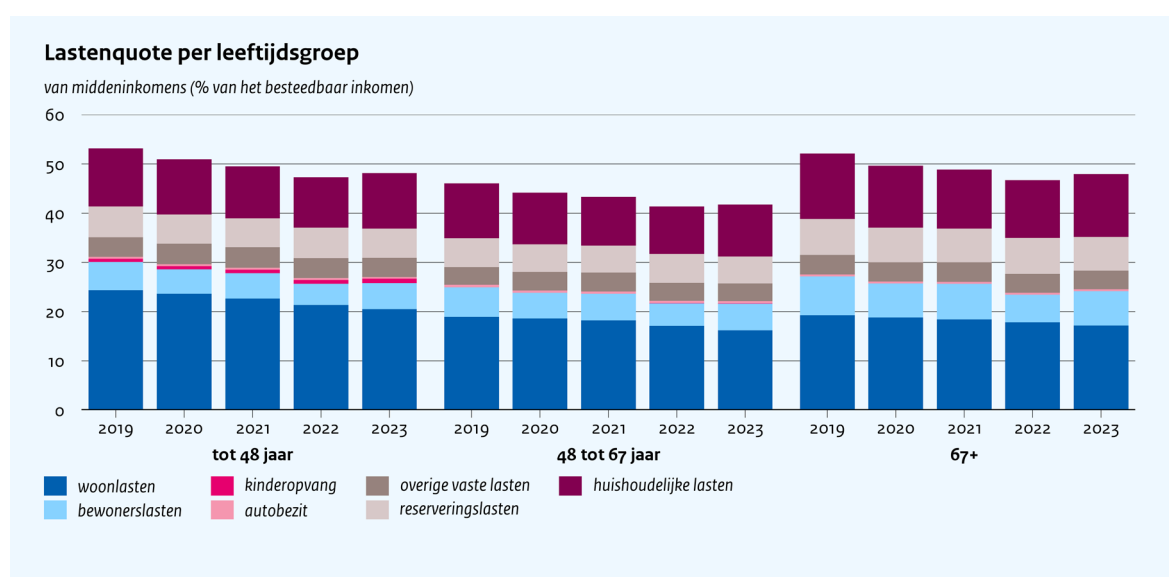
Figuur 3.2 De lastenquote daalt zowel voor huishoudens met lage als hoge middeninkomens

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

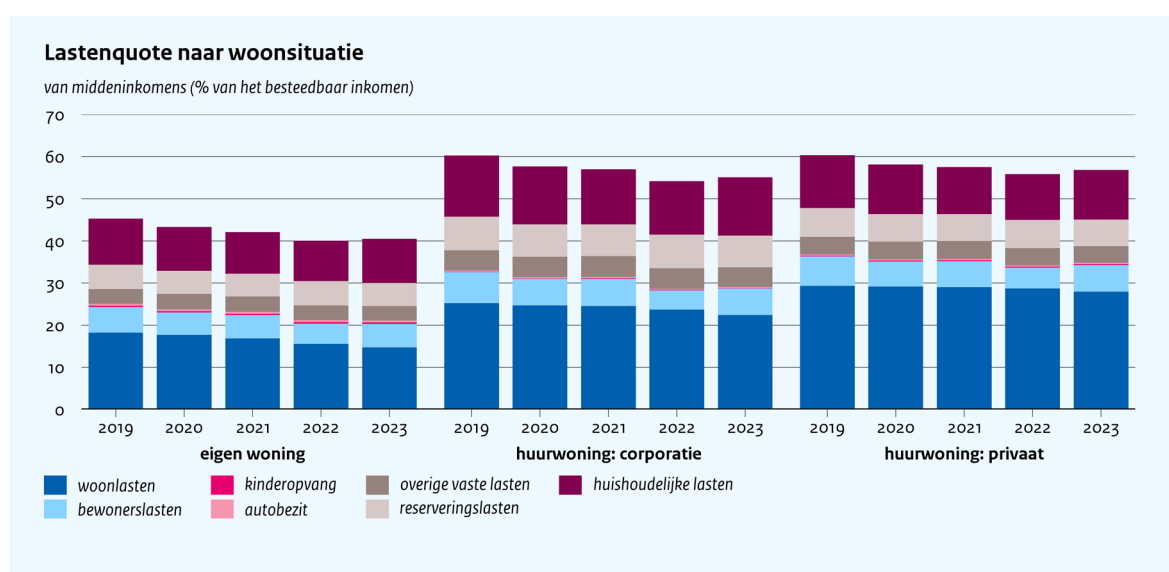
Ook voor verschillende leeftijdsgroepen en woonsituaties observeren we een dalende trend. Figuur 3.3 toont de lastenquote per leeftijdsgroep en figuur 3.4 voor huurders en huiseigenaren. We hebben de huishoudens in leeftijdsgroepen verdeeld op basis van de leeftijd van de hoofdkostwinner. Is de hoofdkostwinner 67 jaar of ouder, dan valt het huishoudens in de hoge leeftijdscategorie. Huishoudens met een hoofdkostwinnaar onder de 67 jaar hebben we ingedeeld in twee gelijke groepen. We observeren de informatie of huishoudens huren of een huis bezitten direct in de data. Voor alle groepen observeren we een dalende trend. Dit komt hoofdzakelijk door gestegen inkomens. Zo is het inkomen van gepensioneerde huishoudens gemiddeld gestegen met 21% en die van niet-gepensioneerde huishoudens met respectievelijk 23% (tot 48 jaar) en 25% (48 tot 67 jaar). Uit een onderverdeling van huishoudens in huurders en huiseigenaren blijkt dat elke groep een inkomensstijging had van ongeveer 23%.

Figuur 3.3 De lastenquote daalt voor jonge en oude huishoudens; gepensioneerden hebben vaker hoger lasten

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

Figuur 3.4 De lastenquote daalt voor huurders en woningeigenaren; de laatste groep heeft vaker lage lasten

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

We zien verder dat de lastenquote van huiseigenaren sneller is gedaald dan die van huurders. Vooral voor private huurders is er sprake van een bijna vlakke trend. Dit komt door verschillen in de woonquote. Voor huurders, zowel privaat als sociaal, nam de woonquote met 1,5%-punt af tussen 2019 en 2023. Voor huiseigenaren was dat 3,5%-punt. Er zijn een aantal mogelijke redenen waarom we verschillen observeren tussen deze groepen. Veel huiseigenaren betalen maandelijkse aflossing op hun hypotheek. Daarbij losten sommige huishoudens hun hypotheek geheel of deels af tussen 2019 en 2023, of hebben ze geprofiteerd van een lage hypotheekrente of een aflossingsvrije hypotheek. Hierdoor kan de woonquote dalen voor deze groep huishoudens. Huurders lossen niet af en konden daardoor niet profiteren van lagere rentes. Sterker nog, huren mogen meestijgen met de loonontwikkeling of inflatie, waardoor de woonquote minder snel daalt.⁵

3.2 Het niveau van de lastenquote verschilt tussen groepen huishoudens

We observeren niveauverschillen in de lastenquote tussen inkomensgroepen. Het niveau van de lastenquote is ongeveer 25%-punt lager voor hoge middeninkomens dan voor lage middeninkomens (figuur 3.2). Dit komt vooral door het inkomen: door een hoger inkomen wordt de lastenquote lager. Woonlasten zijn voor alle groepen de grootste uitgavenpost en bedragen rond de 40% van de lastenquote. Voor de hoge middeninkomens is dit aandeel iets groter dan voor lage middeninkomens, maar de verschillen zijn klein.

Ook tussen leeftijdsgroepen zien we niveauverschillen. Gepensioneerde en jonge huishoudens hebben een hogere lastenquote dan huishoudens van middelbare leeftijd. Het gemiddelde huishouden van middelbare leeftijd heeft een lastenquote van 43%, terwijl dit voor jonge en gepensioneerde huishoudens om 50% en 49% gaat. De redenen verschillen waarom deze twee groepen hogere lastenquotes hebben. Over het algemeen hebben gepensioneerde huishoudens lagere lasten dan de andere groepen. Dit zit vooral in lagere woonlasten. Na de pensionering neemt het inkomen echter behoorlijk af, waardoor de lastenquote hoger is. Jonge huishoudens hebben vaak lagere inkomens, omdat zij aan het begin van hun carrière staan. Daarnaast zijn deze huishoudens meer inkomen kwijt aan wonen en kinderopvang.

Er bestaan grote verschillen tussen woningeigenaren en huurders. De gemiddelde huiseigenaar heeft een lastenquote van rond de 42%. De lastenquote van een huurder is bijna 15%-punt hoger en zit rond de 57%. Huurders in een private huurwoning geven ongeveer hetzelfde uit aan vaste en noodzakelijke lasten als huiseigenaren. Ze besteden echter wel een groter deel van hun inkomen aan huisvesting. De lastenquote voor private huurders valt hoger uit dan die van huiseigenaren, omdat hun gemiddelde inkomen lager is. Voor huurders in een corporatiewoning geldt dat ze gemiddeld minder uitgeven aan vaste en noodzakelijke lasten. Hun inkomen is echter ook lager, waardoor de lastenquote hoger uitvalt dan die van huiseigenaren. Huurders in private en corporatiewoningen hebben daardoor vergelijkbare lastenquotes.

De niveauverschillen blijven zichtbaar als we corrigeren voor huishoudenssamenstelling en andere eigenschappen van huishoudens. Huishoudenssamenstelling kan een grote rol spelen (figuur 3.2, 3.3 en 3.4). Jongere huishoudens hebben bijvoorbeeld vaker minderjarige inwonende kinderen dan gepensioneerde huishoudens. Daarom is het soms moeilijk om een goede vergelijking te maken tussen de huishoudens. Om deze reden voeren we enkele regressieanalyses uit die corrigeren voor huishoudenssamenstelling en andere eigenschappen van huishoudens (zie bijlage C). Ook na correctie blijven de niveauverschillen in stand.

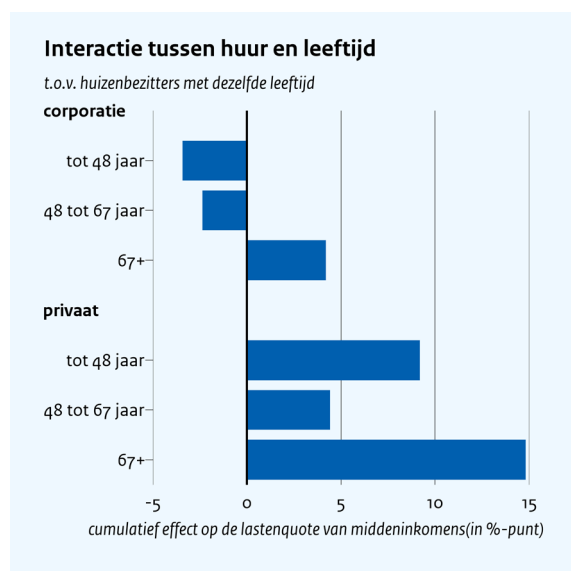
⁵ De exacte maximale huurverhoging wordt jaarlijks bepaalde door de Rijksoverheid. De Rijksoverheid hanteert verschillende regels voor sociale en private huur.

Het bezitten van een eigen woning heeft niet voor alle huishoudens hetzelfde effect. Jonge huiseigenaren moeten bijvoorbeeld vaak hun hypotheek afbetalen. Gepensioneerde huishoudens hebben hun huis waarschijnlijk in het verleden gekocht en die in de loop der jaren (grotendeels) al afbetaald of hebben gebruik kunnen maken van aflossingsvrije hypotheek. We proberen deze effecten te vangen door de drie leeftijdsgroepen te laten interacteren met de woonsituatie van huishoudens. Dit doen we in een regressieanalyses, zodat we corrigeren voor huishoudenssamenstelling en andere eigenschappen van huishoudens. Figuur 3.5 presenteert de resultaten van deze analyse. Elk balkje toont het verschil van die groep ten opzichte van huiseigenaren van dezelfde leeftijd. Zo hebben jonge huishoudens met een corporatiehuurwoning gemiddeld gezien een 3,4%-punt lagere lastenquote dan jonge huishoudens met een koopwoning.

Gepensioneerde huiseigenaren hebben vaker een lagere quote hebben dan gepensioneerde huurders (figuur 3.5). Een mogelijke verklaring is dat gepensioneerde huiseigenaren vaak hun hypotheek (grotendeels) hebben afbetaald of geprofiteerd hebben van een aflossingsvrije hypotheek, waardoor hun huisvestingslasten lager zijn dan voor gepensioneerde huurders. Hoewel een gemiddeld gepensioneerd huishouden een hogere lasten quote heeft, zitten er grote verschillen binnen deze groep.

Huishoudens jonger dan 67 jaar met een corporatiehuurwoning hebben juist lagere lasten dan jonge huiseigenaren. Dit geldt zowel voor huishoudens tot 48 jaar en huishoudens tussen de 48 en 67 jaar. De verschillen tussen de twee groepen zijn klein. Private huurders hebben vaker hogere lastenquotes (figuur 3.5). Dit geldt vooral voor de huishoudens ouder dan 67 jaar.

Figuur 3.5 Gepensioneerde huiseigenaren hebben vaker lagere quotes, net als jonge en middelbare corporatiehuurders

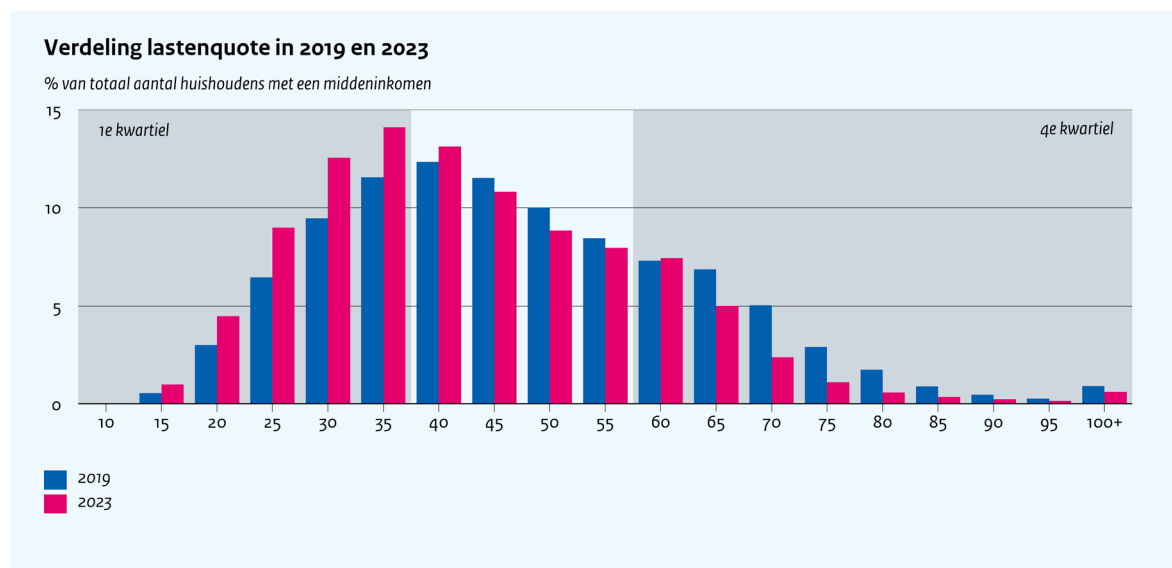
Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

3.3 Huishoudenseigenschappen verschillen tussen huishoudens met hoge en lage lastenquotes

De hoogte van de lastenquote verschilt sterk tussen huishoudens. Figuur 3.6 toont de verdeling (het histogram) van de lastenquotes. We verdelen de lastenquote in 19 bakjes, bijvoorbeeld quotes tussen de 50% en 55%. Voor elk bakje (x-as) tellen we het aantal huishoudens met die lastenquote (y-as). We doen dit voor 2019 (blauw) en 2023 (roze).

Het aantal huishoudens met hoge lastenquotes is tussen 2019 en 2023 gedaald. In 2019 had ongeveer 25% van de huishoudens een lastenquote van 60% of hoger (figuur 3.6). In 2023 was dit nog maar 18% van de huishoudens. Dit zijn respectievelijk ongeveer 1,4 mln en 1,1 mln huishoudens in 2019 en 2023. Vooral huishoudens met een zeer hoge quote zijn kwetsbaar voor negatieve inkomensschokken. Zij geven immers een groot deel van hun inkomen uit aan vaste en noodzakelijke lasten (Nibud, 2019). Het aantal huishoudens met een lage quote is juist gestegen (figuur 3.6). Zo nam het aantal huishoudens met een lastenquote tot 40% sterk toe tussen 2019 en 2023. In 2019 betrof dit ongeveer 2,3 mln huishoudens en in 2023 3,3 mln.

Figuur 3.6 De lastenquote neemt voor veel huishoudens af; de groep met hoge quotes is klein

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

We brengen in kaart welke huishoudens lage en hoge lastenquotes hebben. In tegenstelling tot de analyse in de vorige paragraaf ligt de focus hier niet op het verloop van de lasten en lastenquotes van verschillende groepen over de tijd, maar juist op wat voor soort huishoudens een hoge of lage quote hebben. Voor elk jaar verdelen we de huishoudens in vier groepen op basis van hun lastenquote. Vervolgens kijken we in meer detail naar twee van deze groepen. In de eerste groep zitten de huishoudens in het laagste kwartiel in figuur 3.6 en in de tweede groep de huishoudens in het hoogste kwartiel. De grenswaarden van de hoge en lage lastenquote nemen af over de tijd, doordat de lastenquotes gemiddeld genomen dalen tussen 2019 en 2023. De onderste grenswaarde, het laagste kwartiel, is 37% in 2019 en 34% in 2023. De bovenste grenswaarde daalt ook, van 61% in 2019 naar 56% in 2023. Voor de analyse kijken we naar het gemiddelde van 2019 tot en met 2023.

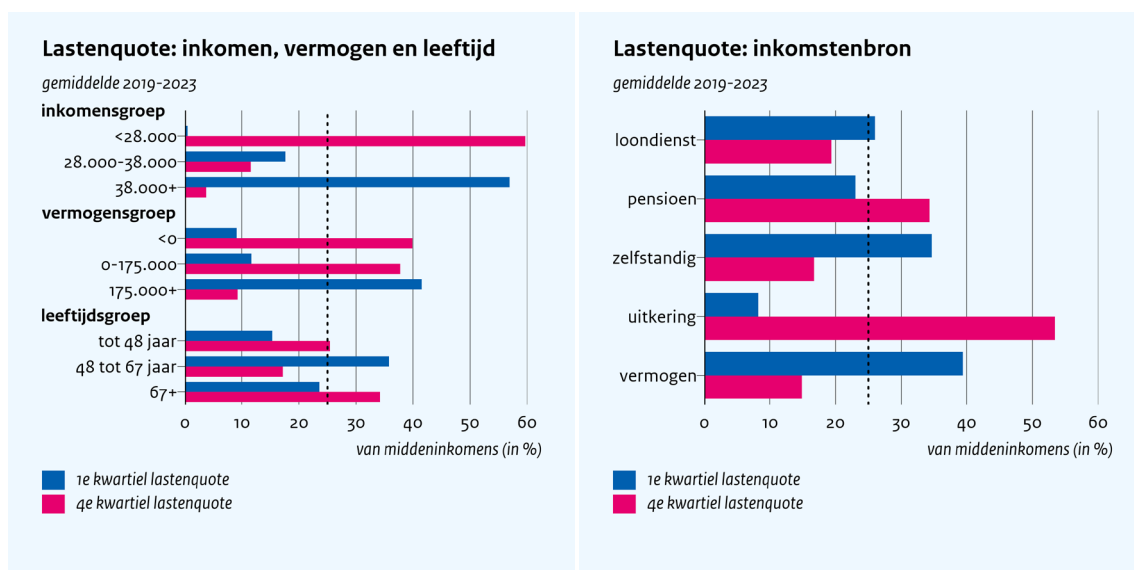
Vervolgens bestuderen we de eigenschappen van de groepen met hoge en lage quotes. We verdelen de huishoudens in drie groepen voor inkomen, financieel vermogen en leeftijd. De inkomensgroepen zijn gelijk verdeeld qua grootte, de vermogens- en leeftijdsgroepen niet. Voor de vermogensgroepen nemen we alle

huishoudens met een negatief vermogen apart en verdelen de rest van de vermogens over twee gelijke groepen. Voor leeftijd kijken we naar gepensioneerden en twee gelijke groepen huishoudens onder de 67 jaar. Naast inkomen, vermogen en leeftijd kijken we ook naar de primaire inkomstenbron van de hoofdkostwinnaar, de woonsituatie van een huishouden en de gezinssamenstelling van het huishouden.

Huishoudens met een hoge lastenquote zijn vaker huishoudens met lagere middeninkomens en -vermogens. Figuur 3.7 laat zien hoeveel procent van de huishoudens onderdeel zijn van een bepaalde lastenquotegroep. Als huishoudens evenredig verdeeld zijn, dan zit 25% van de huishoudens in het laagste kwartiel (blauwe balk) en 25% in het hoogste kwartiel (roze balk). Dit geven we aan met de zwarte stippellijn. Als huishoudens oververtegenwoordigd zijn in een kwartiel, dan komen ze rechts van de stippellijn uit. Zijn ze ondervertegenwoordigd, dan blijven ze links van de stippellijn. Rond de 60% van de huishoudens met een laag middeninkomen bevindt zich in de groep met hoge lastenquotes. Ook blijkt dat relatief veel huishoudens met een laag- en middenvermogen zich in deze groep bevinden, respectievelijk 40% en 38%.

De groep met hoge lastenquotes bevat ook vaker oudere huishoudens. Ongeveer 35% van de gepensioneerde huishoudens zit in deze groep. Een vergelijkbaar beeld komt naar voren bij de primaire inkomstenbron: huishoudens met inkomen uit pensioen zijn relatief oververtegenwoordigd in de groep met hoge lastenquotes (figuur 3.7, rechts). Bovendien zijn huishoudens met een hoge lastenquote vaker uitkeringsgerechtigden. Dit zijn veelal huishoudens met een uitkering uit bijvoorbeeld de WW of WIA.⁶

Figuur 3.7 Vooral huishoudens met lage inkomens en vermogens hebben hoge lastenquotes, zelfstandigen juist lage

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

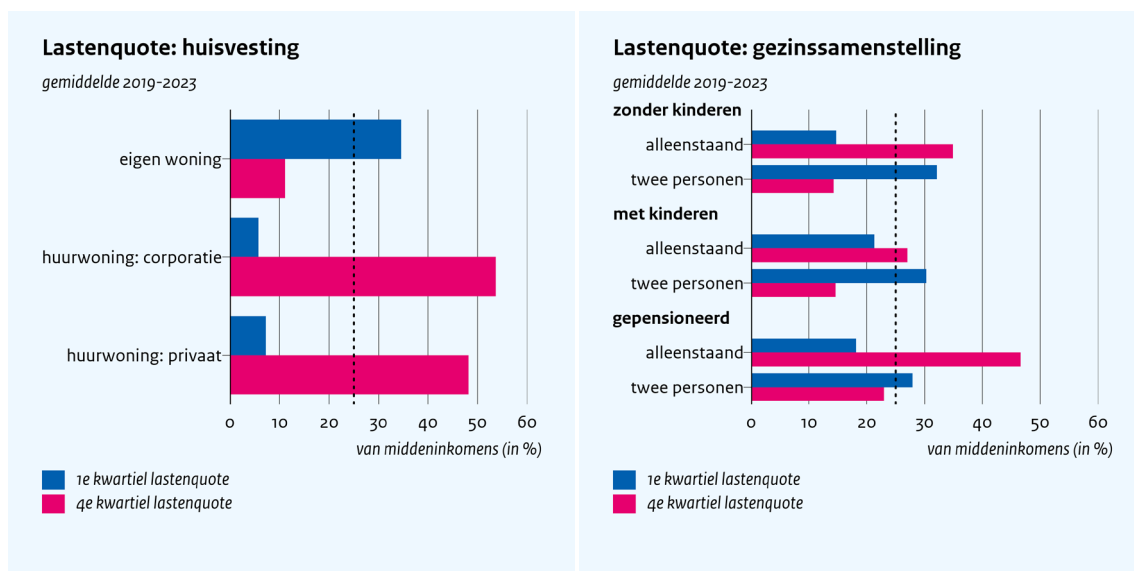
Huishoudens met een lage lastenquote zijn voornamelijk huishoudens met hoge middeninkomens en -vermogens, en zelfstandigen. Ruim de helft van de hoge middeninkomens heeft een lage lastenquote (figuur 3.7, links). Ongeveer 40% van de huishoudens met hoge vermogens zit in dezelfde groep. Een vergelijkbaar beeld komt naar voren bij huishoudens met vermogen als voornaamste inkomstenbron (figuur 3.7, rechts). Daarnaast is ongeveer 35% van de zelfstandigen te vinden in de groep huishoudens met een lage lastenquote.

⁶ Slechts een klein deel van de uitkeringsgerechtigden met een middeninkomen ontvangen een bijstandsuitkering, ongeveer 9% van de uitkeringsgerechtigden (minder dan 0,5% van de hele steekproef). Verreweg de meeste bijstandsgerechtigden vallen dus buiten onze steekproef.

Huurders hebben vaker hoge lastenquotes, terwijl huiseigenaren vaker lage lastenquotes hebben.

Ongeveer 55% van de corporatiehuurders en 50% van de private huurders zitten in de groep van huishoudens met hoge lastenquotes (figuur 3.8, links). Huiseigenaren hebben daarentegen vaker lage lastenquotes. Rond de 35% van de huiseigenaren zit in de groep huishoudens met lage lastenquotes.

Figuur 3.8 Huurders en alleenstaanden hebben hoge lastenquotes, huiseigenaren lage

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen bewerkingen

Alleenstaanden hebben vaker een hoge lastenquote. Dit geldt zowel voor huishoudens met en zonder kinderen als voor gepensioneerden (figuur 3.8, rechts). Van de alleenstaande gepensioneerden valt ruim 45% van de huishoudens in de hoge lastenquotegroep. Voor alleenstaanden met en zonder kinderen ligt dit met respectievelijk 27% en 35% iets lager. Alleenstaande huishoudens kunnen hun vaste en noodzakelijke lasten niet spreiden over meerdere inkomens. Huishoudens met twee personen kunnen dat vaak wel.

Daarnaast zijn er behoorlijke verschillen binnen de groepen van huishoudens. Zo hebben niet alle huishoudens met een laag middeninkomen hoge lastenquotes, noch hebben alle huishoudens met hoge vermogens een lage lastenquote. Sterker nog, 40% van de huishoudens met een laag middeninkomen valt buiten de hoge lastenquotegroep. Daarnaast zit 60% van de huishoudens met hoge vermogens niet in de lage lastenquotegroep (figuur 3,7, links). Ook tussen huishoudens met vergelijkbare inkomens en vermogens zien we dus uiteenlopende lastenquotes. Bij de andere eigenschappen die we hebben bestudeerd geldt dit eveneens.

Referenties

- Balestra, C., & Oehler, F. (2023). *Measuring the joint distribution of household income, consumption and wealth at the micro level* (Papers on Well-Being and Inequalities 11). Organisation for Economic Cooperation and Development. <https://doi.org/10.1787/f9d85db6-en>
- BNNVARA. (2023). *Fors deel Nederlanders kan vaste lasten amper betalen, een derde leeft in zorgen*. <https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/fors-deel-nederlanders-kan-vaste-lasten-amper-betalen-een-derde-leeft-in-zorgen>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Materiële Welvaart in Nederland 2024*.
- Centraal Bureau voor de Statistiek, Nibud, & Sociaal en Cultureel Planbureau. (2024). *De nieuwe methode om armoede in Nederland te meten: Verantwoording en toelichting*.
- Chetty, R., & Szeidl, A. (2016). Consumption Commitments and Habit Formation. *Econometrica*, 84(2), 855-890. <https://doi.org/10.3982/ECTA9390>
- Ciurila, N., & Luginbuhl, R. (2023). *Hand-to-mouth-huishoudens: Een vergelijking tussen Nederland en andere Europese landen*. Centraal Planbureau.
- Ciurila, N., Huizinga, A., Kastelein, P., & Tranakieva, K. (2024). *Verschillen tussen hand-to-mouth-huishoudens in Nederland*. Centraal Planbureau.
- Deloitte. (2024). *Financiële gezondheid: Samen navigeren door onzekere tijden*. <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-zone2/nl/nl/docs/industries/financial-services/2024/deloitte-nl-financiele-gezondheid-samen-navigeren-door-onzeker-tijden-summary.pdf>
- Het Parool. (2019). *Hoe de Amsterdamse middenklasse in de knel raakte*. <https://www.parool.nl/cs-b1320ae2/>
- Kamerstukken II, 35200 XV, nr. 13. (2019, 12 juni). <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z11945&did=2019D24618>
- Kamerstukken II, 36600 XV, nr. 94. (2025, 6 maart). <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2025Z04144&did=2025D09508>
- Nationale Monitor Geldzaken. (2024). *Nationale Monitor Geldzorgen* (december 2024). Geraadpleegd op 5 februari 2025, van <https://www.wijzeringeldzaken.nl/Nationale-Monitor-Geldzorgen/>
- Nibud. (2019). *Nibud: Meer dan helft van budget op aan vaste lasten*. <https://www.nibud.nl/nieuws/nibud-meer-dan-helft-van-budget-op-aan-vaste-lasten/>
- NOS Nieuws. (2022). *'Steeds meer mensen in de knel, ook middeninkomens'*. <https://nos.nl/artikel/2436858-steeds-meer-mensen-in-de-knel-ook-middeninkomens>
- Phlippen, S., van Reeken-van Wee, J., & van de Kerke, J.-P. (2025). *Bestaanszekerheid van Nederlandse huishoudens* (Transactie Trends). ABN AMRO.
- Schulenberg, R., & Vlekke, M. (2022). *Stresstest kosten van levensonderhoud*. Centraal Planbureau.
- Van Ruijven, K., & Loumeau, N. (2025). *Verdeling autobelastingen over huishoudens*. Centraal Planbureau.
- Vlekke, M., Boer, H.-W. de, Weda, J., & van Geen, A. (2020). *Stresstest huishoudens*. Centraal Planbureau.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2017). *De val van de middenklasse? Het stabiele en kwetsbare midden.*

Bijlage A Toelichting bronbestanden

Voor de analyse zijn verschillende databestanden gekoppeld. Tabel A.1 geeft een overzicht van de bronbestanden van de verschillende soorten variabelen. Ook toont de tabel of het een daadwerkelijke observatie betreft of een geïmputeerde waarde. Met een observatie wordt hier bedoeld dat wij de waarde direct observeren in de dataset of dat wij deze op basis van de dataset kunnen afleiden. Een imputatie is een door onszelf gemaakte berekening voor alle lasten waar geen data op individueel niveau beschikbaar voor zijn. Dit is gedaan op basis van de budgethandboeken van het Nibud. Ook het CBS kan imputaties gedaan hebben in hun datasets (bijvoorbeeld in de Woonbase), maar deze beschouwen wij als daadwerkelijke observaties.

Tabel A.1 Gebruikte bronbestanden

Variabele	Bronbestand	Observatie/imputatie
Inkomen	INHATAB (CBS)	Observatie
Vermogen	VEHTAB (CBS)	Observatie
Leeftijd hoofdkostwinnaar	GBAPERSOONKTAB (CBS)	Observatie
Overige huishoudenskenmerken	INHATAB (CBS)	Observatie
Huisvestingslasten	WOONBASE (CBS)	Observatie
Bewonerskosten	WOONBASE (CBS)	Observatie
Kinderopvang	RKTONTVANGERTAB (CBS)	Observatie
Autobezit	RDWNPACTTAB (CBS)	Observatie
Overige vaste lasten	Budgethandboeken (Nibud)	Imputatie
Reserveringskosten	Budgethandboeken (Nibud)	Imputatie
Huishoudelijke lasten	Budgethandboeken (Nibud)	Imputatie

Bijlage B Toelichting besteedbaar inkomen

We volgen de definitie van het besteedbaar inkomen van het CBS. Tabel B.1 bevat alle inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen. Het besteedbaar inkomen wordt berekend door het primair inkomen (1 tot en met 3) en uitkeringen en overdrachten (5 tot en met 8) bij elkaar op te tellen. Samen vormen die het bruto inkomen (9). Vervolgens trekken we de premies en belastingen (10 tot en met 13) ervan af. Voor een gedetailleerde bespreking van het besteedbaar inkomen, zie CBS (2024). Kinderopvangtoeslag en energietoeslag zijn geen onderdeel van het besteedbaar inkomen.

De definities van het Nibud en CPB bij de koopkrachtberekening verschillen van de CBS-definitie. Het Nibud ziet kosten voor zorgverzekering en eigen risico als onderdeel van het besteedbaar inkomen. Het CPB volgt bij de koopkrachtberekeningen het CBS en het Nibud, maar telt de kinderopvangtoeslag en energietoeslag bij het besteedbaar inkomen op.

Tabel B.1 Componenten van het besteedbaar inkomen

Inkomensbestanddelen	Premies en belastingen
1 Inkomen als werknemer	10 Overdracht betaald aan huishouden (alimentatie)
1.1 Loon uit dienstverband	11 Premie inkomensverzekering
1.2 Loon in natura	11.1 Premie wegens werkloosheid
1.3 Sociale lasten van werkgever	11.2 Premie wegens ziekte
2 Inkomen als zelfstandige	11.3 Premie wegens arbeidsongeschiktheid
2.1 Inkomen zelfstandig ondernemer	11.4 Premie wegens pensioen
2.2 Inkomen directeur-groootaandeelhouder	12 Premie ziektekostenverzekering
2.3 Inkomen overige zelfstandige	12.1 Premie ziektekosten: sociale verzekeringen
3 Inkomen uit vermogen	12.3 Premie ziektekosten: verzekeringen.
3.1 Inkomen uit bezittingen	13 Belasting op inkomen
3.2 Betaalde rente over schuld	
5 Uitkering inkomensverzekering	
5.1 Uitkering bij werkloosheid	
5.2 Uitkering bij ziekte	
5.3 Uitkering bij arbeidsongeschiktheid	
5.4 Uitkering bij (nabestaanden)pensioen	
5.5 Sociale lasten: uitkeringsinstantie	
6 Uitkering sociale voorziening	
6.1 Uitkering bijstand en bijstandsgelateerd	
6.2 Sociale lasten: bijstandsinstantie	
6.3 Uitkering wegens kinderen	
6.4 Uitkering studietoelage	
7 Ontvangen gebonden overdrachten	
8 Overdracht ontvangen van huishouden	

Bijlage C Regressieanalyses

Met een regressieanalyse duiden we de verschillen tussen huishoudens, waarbij we corrigeren voor verschillende eigenschappen van huishoudens. De coëfficiënten geven niveauverschillen tussen bepaalde groepen weer. Stel, we vergelijken huurders en huiseigenaren en vinden een positief en statistisch significant effect, dan betekent dit dat huurders een hogere lastenquote dan huiseigenaren hebben. We controleren hierbij voor andere kenmerken, zoals huishoudenssamenstelling, inkomen en leeftijd. Hierdoor kunnen we nauwkeuriger in kaart brengen hoe bepaalde eigenschappen van huishoudens verband houden met de lastenquote. Deze analyse is beschrijvend en toont geen causale verbanden aan.

We focussen op drie factoren: inkomen, vermogen en leeftijd. Alle drie de variabelen delen we op in drie groepen. Voor leeftijd hebben we een groep tot 48 jaar, een groep van 48 tot 66 jaar, en een groep met gepensioneerde huishoudens (67+ jaar). Op basis van het inkomen delen we de huishoudens op in drie gelijke delen: <25 dzd euro, 25 dzd-35 dzd euro, en > 35 dzd euro. Voor vermogen kijken we naar huishoudens met een negatief vermogen. De rest van de huishoudens verdelen we in twee gelijke delen (0-122 dzd euro, >122 dzd euro). Verder corrigeren we voor: type huisvesting (koop, sociale huur, private huur), *hand-to-mouth*-status (htm), stedelijkheid, of het huishouden kinderen heeft en autobezit. Ook corrigeren we voor algemene trends of schokken over de tijd (*time fixed effects*).

De regressieresultaten onderschrijven onze eerdere bevindingen over inkomen en vermogen. Tabel C.1 presenteert de resultaten van de regressieanalyse voor de lastenquote. Voor inkomen, vermogen en leeftijd vergelijken we de eerste en derde groep met de middelste groep. Inkomen is negatief geassocieerd met de lastenquote: huishoudens met een hoog middeninkomen hebben lagere lastenquotes dan huishoudens met een middelhoog middeninkomen. Huishoudens met een laag middeninkomen hebben juist een hogere lastenquote. De hoge middeninkomens hebben gemiddeld een 9%-punt lagere lastenquote dan de middengroep. Voor lage middeninkomens zien we een 14%-punt hogere lastenquote. We vinden een soortgelijk patroon voor de vermogensgroepen. Huishoudens uit de hoogste vermogensgroep hebben gemiddeld een 5% lagere lastenquote dan de middenvermogensgroep. De lage vermogensgroep heeft een vergelijkbare lastenquote.⁷

De leeftijd van een huishouden is ook een belangrijke verklarende factor voor de lastenquote. De jongste leeftijdsgroep (18-48 jaar) heeft een hogere lastenquote (2%-punt) dan de 48-67-jarigen. De oudste huishoudens (67+ jaar) hebben een lagere quote (1%-punt). Een gemiddeld gepensionerd huishouden geeft dus een relatief kleiner deel van het inkomen uit aan vaste lasten dan huishoudens van middelbare leeftijd. Zij geven op hun beurt relatief minder uit dan jonge huishoudens.

⁷ We hebben vermogen ook opgesplitst naar liquide en illiquide vermogen. Voor de meeste huishoudens is het grootste deel van hun illiquide vermogen hun eigen huis. Een toename van illiquide vermogen komt dus deels door (extra) aflossing, wat ook effect heeft op de kosten van huisvesting. Zowel voor liquide als illiquide vermogen vinden we een negatief verband. Resultaten op aanvraag beschikbaar.

Tabel C.1 Regressieresultaten lastenquote

	Vershil in lastenquote tussen huishoudens
Inkomensgroep 1	14,43***
Inkomensgroep 3	-8,92***
Vermogensgroep 1	-0,07***
Vermogensgroep 3	-4,67***
Leeftijdsgroep 1	2,20***
Leeftijdsgroep 3	-1,11***
Huurwoning: corporatie	1,11***
Huurwoning: privaat	6,51***
Niet-vermogende htm	-1,60***
Vermogende htm	1,55***
Stedelijkheid	-0,22***
Met kinderen	4,46***
Autobezit	-1,26***

Noot: *** betekent een significantieniveau van 1% of lager.
Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen berekeningen

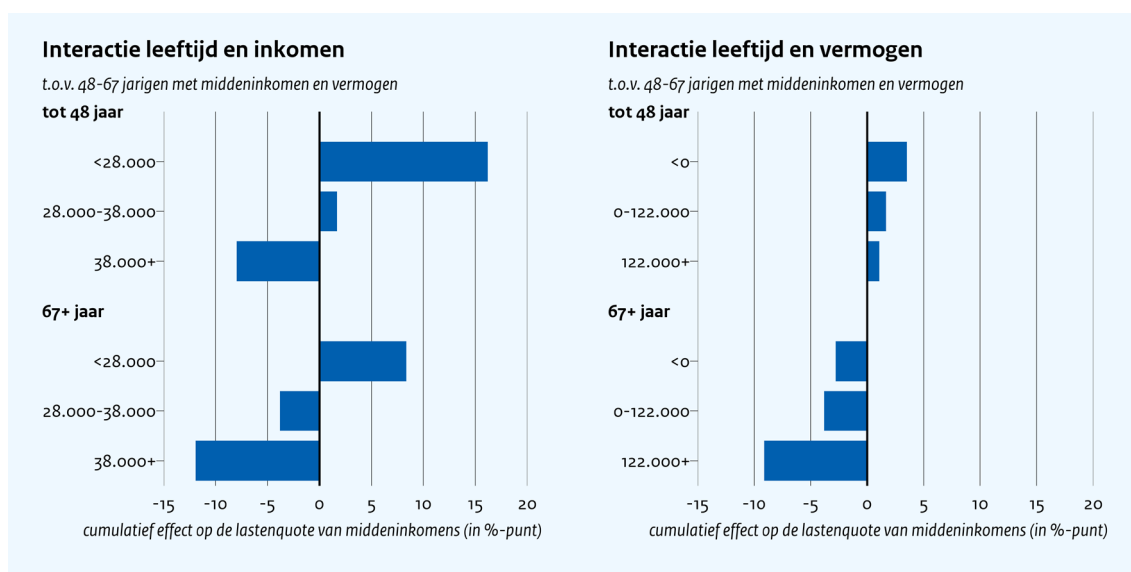
Huishoudens met een huurwoning of met kinderen hebben vaker hogere lastenquotes. Het maakt wel verschil of huishoudens in een corporatiehuurwoning wonen of in een private huurwoning. Zij hebben respectievelijk 6%-punt en 1%-punt hogere lastenquotes dan huiseigenaren. Gezinnen met één of meer kinderen hebben gemiddeld 4%-punt hogere lastenquotes dan mensen zonder kinderen. Mensen met een auto en huishoudens in minder verstedelijkte gebieden hebben juist lagere lastenquotes. Het CBS maakt onderscheid tussen vijf niveaus van stedelijkheid.⁸ Als laatste zien we dat niet-vermogende *hand-to-mouth* (htm) huishoudens een lagere quote hebben en vermogende htm-huishoudens een hogere dan niet-htm-huishoudens. Een huishouden is htm als het elke maand al het inkomen besteedt (Ciurila & Luginbuhl, 2023; Ciurila et al., 2024).

De leeftijd van de hoofdkostwinnaar van een huishouden beïnvloedt niet alleen de lastenquote, maar ook het inkomen en vermogen. We kunnen deze effecten in kaart brengen door het toevoegen van interactietermen tussen leeftijd, en inkomen en vermogen. Dit betekent dat we de inkomens- en vermogensgroepen vermenigvuldigen met de leeftijdsgroepen en toevoegen aan de regressie. Dat zijn acht extra regressieparameters. Met behulp van deze interactietermen kunnen we de verschillen zien tussen huishoudens met hetzelfde inkomen, maar met verschillende leeftijden. Figuur C.1 presenteert de resultaten van deze regressie. Elk staafje bevat de cumulatieve verschillen tussen een groep ten opzichte van de referentiegroep: middelbare huishoudens met een middelhoog middeninkomen en middelhoog vermogen. Zo hebben jonge huishoudens met lage middeninkomens en een middelhoog vermogen bijvoorbeeld gemiddeld een 16%-punt hogere lastenquote dan middelbare huishoudens met een middelhoog middeninkomen en middelhoog vermogen. Alle resultaten zijn significant op het 1%-niveau.

⁸ Het eerste niveau is zeer sterk stedelijk gebied en bevat meer dan 2500 adressen per vierkante kilometer. Het vijfde niveau is niet-stedelijk en bevat minder dan 500 adressen per vierkante kilometer.

Gepensioneerde huishoudens hebben gemiddeld lagere lastenquotes dan huishoudens van middelbare leeftijd, behalve als zij een laag middeninkomen hebben. Gepensioneerde huishoudens met een hoog middeninkomen hebben 12%-punt lagere lastenquotes dan middelbare huishoudens met een middelhoog middeninkomen en vermogen (figuur C.1, links). Gepensioneerde huishoudens met een laag middeninkomen daarentegen hebben gemiddeld 8%-punt hogere quotes. Jonge huishoudens hebben een ander patroon: hier hebben alleen huishoudens met een hoog middeninkomen vaker lagere lastenquotes, namelijk 8%-punt. Jonge huishoudens met een lage en middelhoog middeninkomens hebben juist vaker een hogere lastenquote (respectievelijk 16%-punt en 2%-punt).

Figuur C.1 Vooral oudere huishoudens met veel vermogen en inkomen hebben gemiddeld lage lastenquotes; lage inkomens hebben hoge lastenquotes

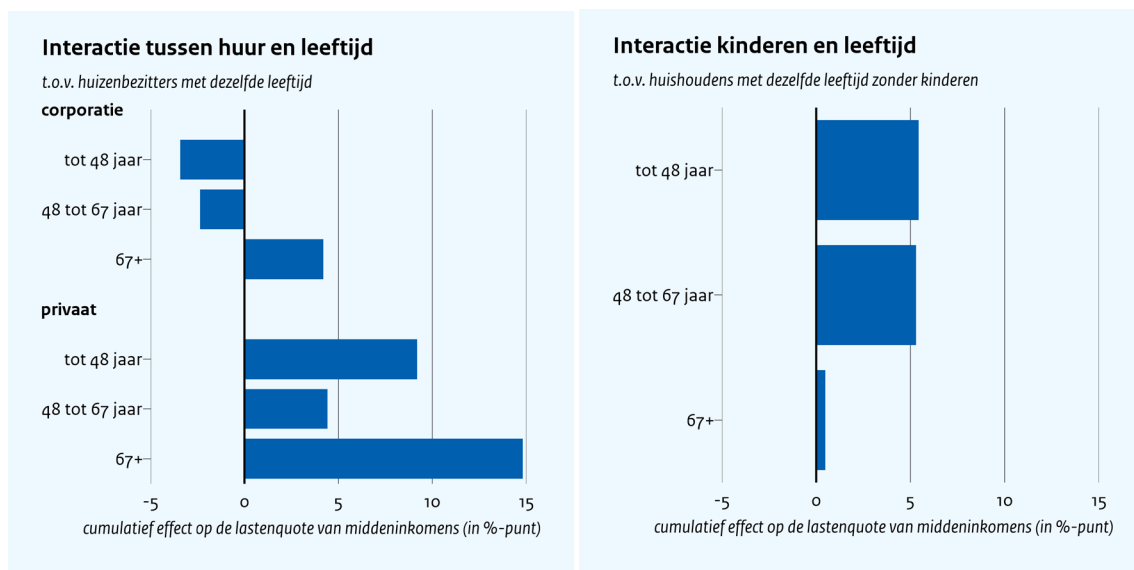
Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen berekeningen

Jonge huishoudens vaker een hogere lastenquote dan huishoudens van middelbare leeftijd. De hoogte van het vermogen maakt hierbij geen verschil. Voor deze groep geldt wel dat meer vermogen is geassocieerd met een kleiner verschil met de middelbare huishoudens (figuur C.1, rechts). Ook de meest vermogende groep jonge huishoudens heeft gemiddeld hogere lasten (1%-punt) dan middelbare inkomens. Dit is anders voor de gepensioneerde huishoudens. Zij hebben een lagere lastenquote dan de middelbare huishoudens, ongeacht hun vermogen. Het effect is echter niet evenredig. Gepensioneerden met een negatief vermogen hebben gemiddeld 3%-punt lagere quotes. Gepensioneerden met een hoog vermogen hebben een 9%-punt lagere lastenquote. Deze huishoudens lijken dus extra te profiteren van hun vermogen. Een groot deel van hun vermogen zit in hun eigen huis.

Gepensioneerde huishoudens met een eigen huis hebben vaak lagere lastenquotes, maar dit geldt niet voor gepensioneerde huurders. In figuur C.2 presenteren we de resultaten van een regressiemodel waarbij we leeftijd laten interacteren met woonsituatie (links) en of huishoudens kinderen hebben (rechts). Het paneel rechts vergelijkt leeftijdsgroepen die huren (privaat of corporatie) met dezelfde leeftijdsgroepen die een huis bezitten. Gepensioneerde huishoudens met een huurwoning hebben hogere lastenquotes dan gepensioneerde huiseigenaren. De lastenquote voor deze huishoudens in een corporatiehuurwoning is 4%-punt hoger, terwijl die voor in een private huurwoning bijna 15% hoger is. Voor jonge en middelbare huishoudens geldt dit niet. Als zij in een corporatiehuurwoning wonen, dan hebben ze gemiddelde een lagere lastenquote. In private huurwoningen zijn ze duurder uit. Het kopen van een huis telt dus mee, vooral voor oudere huishoudens.

Gezinnen met kinderen hebben gemiddeld 5%-punt hogere lastenquotes dan huishoudens zonder kinderen. Dit geldt voor zowel jonge als middelbare gezinnen, maar niet voor gepensioneerden (figuur C.2, rechts). Gepensioneerden hebben niet vaak thuiswonende, minderjarige kinderen. Het geschatte effect voor deze groep is daarom bijna nul. De hogere kosten van gezinnen met kinderen zitten vooral in hogere huisvestings- en huishoudelijke lasten.

Figuur C.1 Gepensioneerde huiseigenaren hebben gemiddeld lagere lastenquotes; gezinnen met kinderen hebben hogere lastenquotes

Bron: CBS-microdata, Nibud en eigen berekeningen